

HANDREIKING **QUALIKO**

**Meten van kwaliteit van leven bij mensen met het
syndroom van Korsakov met de QUALIKO-zelf en
QUALIKO-ander**

De QUALIKO-zelf is ontwikkeld door Salios en Vincent van Gogh in samenwerking met het Korsakov Kenniscentrum. De QUALIKO-ander is ontwikkeld door Zorgaccent en Vincent van Gogh in samenwerking met het Korsakov Kenniscentrum. De handreiking QUALIKO is ontwikkeld door het Korsakov Kenniscentrum, in samenwerking met Salios, Zorgaccent en Vincent van Gogh. Overnemen van inhoud van de handreiking QUALIKO en bijbehorende vragenlijsten, geheel of gedeeltelijk, is toegestaan mits met bronvermelding.

Copyright
© Augustus 2025

Vrijwaring

Wij hebben de grootst mogelijke zorg besteed aan de samenstelling van deze handreiking. Desondanks accepteren wij geen aansprakelijkheid voor eventuele onjuistheden in de informatie, noch voor schade, overlast of ongemak dan wel andersoortige gevolgen die voortvloeien uit of samenhangen met het gebruik van de informatie.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Kenmerken van de QUALIKO-zelf en de QUALIKO-ander	5
3. Werkwijze en afname-instructies	6
Afname QUALIKO-zelf	6
Vorbereiding	6
Uitleg bewoner	6
Afname	7
Afname QUALIKO-ander	7
Vorbereiding	7
Afname	7
4. Interpretatie en toepassing in de praktijk	8
Interpretatie van de resultaten	8
Toepassing in de praktijk	8

1. Inleiding

Kwaliteit van leven is een essentieel uitgangspunt in de langdurige zorg voor mensen met het syndroom van Korsakov. Cognitieve beperkingen, zoals geheugenverlies en verminderd ziekte-inzicht, vormen een uitdaging bij het meten van de kwaliteit van leven. Veel meetinstrumenten in de langdurige zorg zijn ontwikkeld voor mensen met dementie. Vaak zijn deze gebaseerd op observaties door naasten of zorgprofessionals. Hoewel deze instrumenten inzichten bieden, missen ze de beleving van de bewoner. Bovendien sluiten de vragen in deze meetinstrumenten niet altijd aan bij de wensen en behoeften van mensen met Korsakov.

Om beter bij deze doelgroep aan te sluiten, zijn de QUALIKO-zelf en QUALIKO-ander ontwikkeld. De QUALIKO-zelf is een zelfrapportagelijst voor mensen met Korsakov, de QUALIKO-ander is een observatielijst die wordt ingevuld door een zorgprofessional. Het combineren van beide lijsten biedt een volledig beeld van de ervaren en geobserveerde kwaliteit van leven. Deze handreiking beschrijft hoe beide instrumenten effectief kunnen worden ingezet in de zorgpraktijk. De resultaten bieden waardevolle input voor teams en organisaties om de kwaliteit van leven van mensen met het syndroom van Korsakov te verbeteren. Meer informatie over de ontwikkeling en validatie is te vinden in de volgende publicaties:

- **Artikel over QUALIKO-zelf** in Health and Quality of Life Outcomes (Springer)
- **Artikel over QUALIKO-ander** in International Journal of Geriatric Psychiatry (Wiley)

2. Kenmerken van de QUALIKO-zelf en de QUALIKO-ander

De QUALIKO-zelf is bedoeld om inzicht te geven in de beleving van de bewoner zelf ten aanzien van zijn of haar kwaliteit van leven. De QUALIKO-ander biedt inzicht in het functioneren en welzijn van de bewoner, op basis van systematische observatie door een zorgverlener.

Beide instrumenten zijn ontwikkeld voor mensen met het syndroom van Korsakov die verblijven in een langdurige zorgsetting. De meetinstrumenten kunnen worden ingezet op verschillende momenten binnen het zorgproces. Ze zijn geschikt bij de start van een opname, periodiek (bijvoorbeeld halfjaarlijks, als voorbereiding op een multidisciplinair overleg (MDO) of zorgplanbespreking) of wanneer er signalen zijn van verandering in gedrag of welzijn.

	QUALIKO-zelf	QUALIKO-ander
Doel	Subjectieve beleving van kwaliteit van leven door bewoner	Subjectieve inschatting door observaties zorgprofessional
Doelgroep	Mensen met het syndroom van Korsakov in langdurige zorgsetting	Mensen met het syndroom van Korsakov in langdurige zorgsetting
Wie vult in?	Bewoner	Zorgverlener
Aantal vragen	• 41 vragen met toelichtingsmogelijkheid per subschaal. • 1 algemene tevredenheidsvraag. • Addendum met 4 vragen over nabijheid, met toelichtingsmogelijkheid per vraag (niet gevalideerd)	42 stellingen 1 algemene tevredenheidsvraag
Scoringschaal	• Vragen en addendum: 4-punts Likert schaal (Nooit-Zelden-Soms-Vaak) • Algemene tevredenheidsvraag: schaal 1-10.	Stellingen: 4-punts Likert schaal (Nooit-Zelden-Soms-Vaak) Algemene tevredenheidsvraag: schaal 1-10
Structuur	Vragen zijn onderverdeeld in 10 subschalen	Gerandomiseerd binnen subschalen
Begeleiding nodig?	Bewoners vult zelfstandig in, gesprek met bekende zorgverlener na afloop ter verdieping, of Gezamenlijk invullen met begeleiding door bekende zorgverlener	Zorgverlener vult zelfstandig in, eventueel vooraf informatie ophalen bij collega's of uit rapportages
Wanneer afnemen?	Inhuizing, periodiek, bij verandering, vóór MDO Binnen 3 weken voor of na afname QUALIKO-ander.	Idem, binnen 3 weken voor of na afname QUALIKO-zelf.
Waar afnemen?	Vertrouwde omgeving voor bewoner	Werkplek zorgverlener
Duur afname	20-30 minuten	10-15 minuten

KENMERKEN VAN DE QUALIKO-ZELF EN DE QUALIKO-ANDER

3. Werkwijze en afname-instructies

Beide vragenlijsten bestaan uit 10 subschalen:

1. Zorgrelaties
2. Autonomie
3. Positief affect
4. Negatief affect
5. Gespannen gedrag / Rusteloos gespannen gedrag
6. Positief zelfbeeld
7. Sociale relaties
8. Sociaal isolement
9. Zich thuis voelen
10. Productiviteit

De antwoorden worden gegeven met de volgende mogelijkheden: Nooit, Zelden, Soms, Vaak, waarbij de scores variëren van 0 tot 3 of van 3 tot 0, afhankelijk van de vraagformulering. Daarnaast is er een algemene tevredenheidsvraag op een schaal van 1-10. Na het invullen worden de scores per subschaal opgeteld voor verdere interpretatie.

De QUALIKO-zelf bevat een addendum met vragen over nabijheid, privacy, vriendschap, intimiteit en seksualiteit. Hierover kan geen subschaalscore worden berekend, omdat deze niet meer zijn genomen in het validatieonderzoek. Wel kan het stellen van deze vragen inzichten geven voor de praktijk.

Afname QUALIKO-zelf

Vorbereiding

- Kies een rustig moment en een vertrouwde omgeving.
- Plan voldoende tijd en zorg voor begeleiding door een bekende zorgverlener.
- Bepaal de periode waarin je de QUALIKO-zelf afneemt. Neem de QUALIKO-zelf af binnen drie weken voor of na de QUALIKO-ander.
- Bepaal wie – alleen waar nodig – mogen begeleiden bij het invullen van de QUALIKO-zelf. Neem in de overweging mee hoe te waarborgen dat de begeleiding zo neutraal mogelijk blijft en hoe beïnvloeding wordt voorkomen. Maar heb ook oog voor het belang van een vertrouwd persoon bij de afname.
- Zorg voor eenduidige instructies aan begeleiders, bij voorkeur door het delen van schriftelijke instructies (zie Afname).

Uitleg bewoner

- Informeer de bewoner over het doel en vraag hem of haar de afgelopen week als referentie te gebruiken.
- Leg uit hoe het invullen werkt: De bewoner vult de vragenlijst in door een cirkel te zetten rond het antwoord dat het beste past. De antwoordmogelijkheden zijn: nooit, zelden, soms of vaak. Daarnaast is er één algemene tevredenheidsvraag, waarbij de bewoner een cijfer tussen 1 en 10 geeft.
- Moedig de bewoner aan het eerste gevoel of antwoord te kiezen.
- In het opmerkingenveld kan eventueel toelichting worden gegeven. Vraag eventueel of de bewoner nog verduidelijking wil geven, met name als het toelichtingenveld niet is ingevuld.

Afname

Geef begeleiders de volgende instructie mee:

- Indien nodig mag ondersteuning worden geboden, maar deze mag **nooit sturend** zijn.
- De bewoner vult bij voorkeur **zelf** het antwoord in, tenzij dit niet lukt. Als een bewoner niet in staat is **opmerkingen** op te schrijven, maar dit wel wil, mag de begeleider dit voor hem/haar noteren.
- Als een vraag wordt **overgeslagen**, kun je vragen of de bewoner deze alsnog wil invullen. Als de vragenlijst niet volledig is ingevuld, wordt het lastiger om deze te beoordelen. Check eventueel achteraf of alle vragen zijn beantwoord.
- Sommige bewoners vinden de vragen lastig; je mag helpen door in **eigen woorden** uit te leggen wat er staat of een **voorbeeld** te geven.
- De bewoner mag altijd **stoppen** of **deelname weigeren**.
- Ga na het invullen van de vragenlijst in gesprek met de bewoner voor verdere **verdieping** en het bespreken van wensen.

De vragenlijst is beschikbaar via: **QUALIKO-zelf vragenlijst**

Afname QUALIKO-ander

Vorbereiding

- De zorgverlener verzamelt observaties van de afgelopen week, vanuit eigen ervaringen en eventueel door dit op te halen uit rapportages of overleg met collega's.

Afname

- De zorgverlener vult zelfstandig de 42 vragen in, waarbij elke vraag ook hoort bij één van de 10 subschalen.

De vragenlijst is beschikbaar via: **QUALIKO-ander vragenlijst**

4. Interpretatie en toepassing in de praktijk

Het interpreteren van de resultaten van QUALIKO-zelf en QUALIKO-ander is essentieel om inzicht te krijgen in de kwaliteit van leven van bewoners met het syndroom van Korsakov en deze inzichten effectief te gebruiken in de zorgpraktijk.

Interpretatie van de resultaten

- **Analyseer totaalscores en subschaalpatronen:** Hogere scores wijzen doorgaans op meer welbevinden, terwijl lage scores kunnen wijzen op aandachtsgebieden zoals sociaal isolement, gespannen gedrag of verlies van autonomie. Er zijn geen harde afkapwaardes gedefinieerd voor 'voldoende' of 'onvoldoende' kwaliteit van leven.
- **Vergelijk de resultaten van QUALIKO-zelf en QUALIKO-ander:** Grote verschillen kunnen inzicht geven in discrepanties tussen de beleving van de bewoner en de observaties van de zorgprofessional. Dit kan aanleiding zijn voor verdere gesprekken en verdieping. Vergelijk ook de resultaten van eerdere metingen om ontwikkeling in welbevinden te monitoren en hierop acties uit te zetten.
- **Gebruik het addendum en open vragen:** Deze bieden ruimte om thema's als nabijheid, intimiteit, privacy en vriendschap verder te verkennen.
- **Wees alert op verschillen in scorebereik:** Houd rekening met het feit dat de subschaal Gespannen gedrag bij QUALIKO-ander een iets ander scorebereik heeft dan bij QUALIKO-zelf, wat de vergelijking kan beïnvloeden.

Toepassing in de praktijk

- **Noteer uitkomsten van de QUALIKO-zelf en QUALIKO-ander in het zorgdossier:** Zo worden de resultaten onderdeel van het dossier van de bewoner en kun je de scores over de tijd gemakkelijker volgen.
- **Bespreek de uitkomsten met de bewoner en leg wensen vast:** Dit dient als voorbereiding op het multidisciplinair overleg en zorgplanbesprekingen.
- **Bespreek de uitkomsten en wensen van de bewoner systematisch binnen het team:** Gebruik de analyse en vergelijking van de resultaten van de QUALIKO-zelf en de QUALIKO-ander als basis voor multidisciplinair overleg en zorgplanbesprekingen.
- **Koppel bevindingen aan afspraken, doelen en interventies:** Stem zorg en ondersteuning met betrokken disciplines af op de signalen uit de metingen, gericht op het verbeteren van kwaliteit van leven van de bewoner.
- **Gebruik verschillen tussen zelfrapportage en observatie:** Deze verschillen kunnen leiden tot verdieping in het contact met de bewoner en reflectie binnen het team.
- **Stimuleer regelmatige monitoring:** Herhaalde metingen helpen bij het volgen van veranderingen in de kwaliteit van leven. Spreek ook af hoe je de effecten van specifieke interventies volgt en evalueert.
- **Gebruik de resultaten als ingang voor persoonsgerichte zorg:** Maak het welzijn van de bewoner bespreekbaar, waarbij eigen beleving en observaties van zorgprofessionals samen de basis vormen voor zorg op maat.
- **Plan een evaluatiemoment zodat voortgang en bijstelling is ingebed:** Evalueer met de bewoner en met het multidisciplinaire team en stel op basis daarvan waar nodig doelen en interventies bij.

